

Az Educatio Kht. kompetenciafejlesztő oktatási program kerettanterve

– *Szövegértés-szövegalkotás kompetencia* –

Általános iskola ill. középiskola, 7-12. évfolyam

Több műveltségterületet érintő fejlesztés

Írta: Jankai Éva, Kerner Anna

1.1 Az oktatási programról, melynek alapja a kerettanterv

A szövegértési, szövegalkotási kompetenciafejlesztő programcsomagok alapvetően a NAT-ban megjelölt (2007) anyanyelvi kulcskompetenciára épülő szakmai eszközrendszerek.

Az 7-12. évfolyamra készült „B”-típusú program a szövegértési-szövegalkotási kulcskompetencia kifejllesztését segíti. Érinti a fejlesztő szakaszt, az általános műveltséget megszilárdító szakaszt és az általános műveltséget elmélyítő szakaszt.

Mindenütt úgy fejleszti a kompetenciát, hogy a NAT-ra (2007) és a leggyakrabban használatos, tantárgyi tartalmakat megjelölő kerettantervre épít, megvalósítva ezzel a tartalomba ágyazott képességfejlesztés elvét.

Az anyanyelv " sokoldalú, árnyalt és reflexív ismeretére" van szükség ahhoz, hogy betöltse szerepét a többi kulcskompetencia kialakításában, a felnőtt lét szerepeinek sikeres betöltésében, ezért kívánatos a magyar nyelv és irodalom órák kereteinek tágítása, illetve a fejlesztés kiterjesztése más tantárgyi területekre.

Mivel a szövegértés-szövegalkotás fejlesztése nem lehet egyetlen tantárgy feladata, ezért alakítottuk ki a „B”-típusú programokat ezen a területen. A különböző tantárgyak, műveltségterületek kínálják a különböző szövegstruktúrák és szövegformák olvasásának és alkotásának fejlesztési lehetőségét. Célunk tehát, hogy megkönnyítsük ezzel elsősorban a tankönyvi szövegek olvasását, megértését, fejlesszük a vizuális és verbális információk együttes olvasásának képességét bármely területen. Az élet közeli szövegek és a mindennapi dokumentumok szövegeinek feldolgozása szintén fontos célkitűzése a programnak. Nem kételkedünk abban, hogy erőteljesen befolyásolhatja a szövegértés-szövegalkotási kompetencia fejlődését, ha öt tantárgy (évi kb. 6 óra tantárgyanként) tanóráin egy iskola él a program által kínált lehetőséggel. Így nem csupán különböző szövegműfajok és szövegstruktúrák kerülnek a szövegértés és szövegalkotás fejlesztésének fókuszába, hanem a különböző szövegformák, az internet, a grafikon, az ábra olvasása és készítése is a fejlesztés célja a 7-12. évfolyam számára készült programban.

A helyi tantervi ajánlásban és a hozzá kapcsolódó tanulói és tanári eszközök tekintetében a leggyakrabban használt "kerettantervi műveltségterületi tananyagot" vettük alapul, a választott téma tehát a műveltségterület kötelezően feldolgozandó tananyaga, így a szakóra tervezett téma nem marad el, csak a feldolgozás módjában különbözhet a megszokottól: a tantárgyi ismeretek elsajátítása és a kompetenciafejlesztő cél együtt valósul meg.

A szövegértés és a szövegalkotás fejlesztése nem válik külön. A társadalmi beilleszkedéshez mindkettőre szüksége van a közoktatásból kikerülő fiatalnak.

A 2007-es NAT-ban megjelölt **fejlesztési feladatok** közül szorosan a következőkhöz kapcsolódik a program:

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása.
2. Olvasás, írott szöveg megértése.
3. Írás, szövegalkotás.
4. A tanulási képesség fejlesztése.

1.2 A fejlesztés általános területei

A szövegértés - szövegalkotás kereshittanterv az alábbi műveltségterületeket érinti:

- Ember a természetben.
- Ember és társadalom.
- Földünk és környezetünk.

A 2007-es NAT-kompetenciák közül szoros a kapcsolata a programnak **az anyanyelvi kompetencián kívül** a következőkkel:

Kompetenciák	Megvalósítási terület – tantárgyak	Jellemzőtevékenység
Természettudományos	Fizika, kémia, biológia, földrajz	A tantárgyak közötti integráció felfedeztetése Élet közeli példák, problémák, megoldási javaslatok a feladatokban.
A hatékony önálló tanulás	Fizika, kémia, biológia, földrajz, történelem	A szövegfeldolgozás egyik kiemelt célja minden esetben.
Szociális és állampolgári	Fizika, kémia, biológia, földrajz, történelem	A feladat megoldási módok, módszerek első-sorban a szociális kompetenciát erősítik, a történelem az állampolgári k. fejleszti.
Kezdeményezőképeség és vállalkozói	Fizika, kémia, biológia, földrajz, történelem	A fizika a példáival, feladataival mindkettőt, a többi érintett tantárgy a kezdeményezőképeséget, a tevékenységek lehetőségével fejleszti.
Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség	Fizika, kémia, biológia, földrajz, történelem	Az anyanyelvi kompetenciával szoros kapcsolatban: néhány feladatban.
Digitális	Fizika, kémia, biológia, földrajz, történelem	Gyakori jelzések a feladatokban például az internet használatra, képek, linkek, megadására.

1.3 A kerettanterv jellemzői

Jellemzők:

- spirális építkezésű, melyben rendszeresen ismétlődnek – jóllehet egyre magasabb szinten, differenciáltabban, gazdagabban – ugyanazok a szövegértési és – alkotási témakörök, struktúrák, melyek a szöveg megértésének egyre mélyebb és összetettebb lehetőségeit nyitják meg a diákok előtt;
- olyan egységekből épül fel, melyek az egyes műveltségterületek tartalmait és képességfejlesztési céljait összekapcsolják a szövegértés–szövegalkotás kompetenciafejlesztés lehetőségeivel, javaslatot tesznek arra, hogy hol, mikor, milyen módon van lehetőség erre, illetve a kompetencia fejlesztésének melyik összetevője kaphat hangsúlyt az adott tantárgyban;
- a szövegfeldolgozásra és a szövegalkotásra irányuló és arra mintát adó modulok koherensen illeszkednek (illeszthetők) a tananyaghoz;
- a szövegértési és szövegalkotási kompetencia teljesítményszintjének meghatározása, ezeknek a szinteknek az évfolyamokhoz rendelése;
- az egyes tantárgyakban fellelhető fejlesztési lehetőségek.

1.4 A fejlesztés tartalma

1.4.1 A célok meghatározása

- Megismerési képességek: tények, fogalmak, összefüggések ismerete, reprodukciója, különböző hagyományos és elektronikus források felhasználása az ismeretszerzésben, a módszeres tanulás képessége.
- Kommunikációs képességek: szóbeli és írásbeli kifejezés, mások közléseinek megértése (pl. megszerzett ismeretek összefoglalása), vizuális kommunikáció, információ átültetése egyik kódrendszerből a másikba (pl. képről beszélni, szövegesen közölt adatok alapján táblázatot készíteni).
- Problémamegoldó gondolkodás: hipotézisek felállítása és ellenőrzése, szabályok alkalmazása segítségével problémák megoldása, példák összegyűjtése, többféle forrásból származó ismeretek mozgósítása egy probléma megoldása érdekében, összehasonlítás.
- Képzelőerő: valószerű (vagy valószerűtlen) elképzelések megfogalmazása a világról, a valóság rekonstrukciója a meglévő ismeretek és a képzelőerő segítségével, a valóság jelenségeinek összevetése a tanuló saját értékrendjével.

1.4.2 A fejlesztés általános területei (fejlesztési feladatok, tevékenységek)

A szövegértési és szövegalkotási kompetencia kialakítása folyamatos a közoktatás 12 évfolyamán. A főbb fejlesztési feladatok a következő részképességekre fókuszálva kívánja a kompetenciafejlesztést megvalósítani:

Szövegértés	Szövegalkotás
• az információk kiválasztása,• a lényegkiemelés,• a globális megértés,• a szöveg struktúrájának felismerése,• a mondatok közötti logikai kapcsolatok megértése,• a megértettek integrálása a meglévő tudásba,• a szövegek kontextusban való értelmezése,• reflektálás az olvasottakra, értékelés,• a szövegek felhasználása,• az ellenőrzés, önellenőrzés,• a kíváncsiság, a befogadói motiváltság stb.	• a téma és a relevanciák meghatározása,• a nézőpont kialakítása, a struktúra meghatározása,• megfelelő szókincs és nyelvi struktúra előhívása,• koncepció szerinti válogatás,• a szöveg koherenciáját biztosító pragmatikai szövegösszetartó elemek és a szövegkonnexiót biztosító kapcsolóelemek használata, amelyek grammatikai, mondattani természetűek,• logikus sorrend, következetes gondolatvezetés,• tématarthatóság,• a szerkesztés arányossága, a helyes tagolás megteremtése,• a kontextus megteremtése több szempont figyelembevételével.

1.4.3 A fejlesztés speciális területei (fejlesztési feladatok, tevékenységek)

A kerettanterv, mely kerestanterv a szövegértés és szövegalkotás kompetenciájának fejlesztését összekapcsolja az egyes műveltségterületek, tantárgyak tartalmaival és képességfejlesztési céljaival. A szövegértés és alkotás – a nyelvi és irodalmi szövegek mellett – megjelenik azokban a tárgyakban is, melyek maguk is különböző típusú szövegekre épülnek: ember és társadalom, ember a természetben és földünk és környezetünk. Az egyes modulok logikailag egymásra épülnek, de egy-egy modulban kibővítve, elmélyítve visszatérnek már megismert fejlesztési tartalmak. Az egyes tantárgyak, területek szövegfajtái között is lehetnek átfedések, ezek is az elmélyítést szolgálják.

E fejlesztési feladatok elmélyítése érdekében **a legáltalánosabb tevékenységformák a következők:**

- szókincsfejlesztés: szakszavak magyarázata, szemléltetése, elvont fogalmak megértése stb.;
- mondszerkesztés: definíciók, szórendi zavarok felismerése, hibakeresés, lényegkiemelés stb.;
- szöveggel kapcsolatos feladatok: szövegtípusok és jellemzőik, tagolás, tipográfia, szövegalkotási gyakorlatok, vázlatkészítés, kulcsszavak, tételmondatok keresése stb.;
- nem verbális információk megértése, felhasználása, készítése.

1.4.4 Az értékelés elvi alapjai (szempontok, ellenőrzés-értékelés módja)

Az értékelés – mivel elsősorban képességeket fejlesztünk – a kompetenciára és nem a nyelvi tartalmakra irányul. Ebből következik, hogy az értékelés:

- kommunikatív nyelvhasználat során történik;
- döntően szubjektív, kvalitatív és szöveges;
- segíti a tanuló önismeretét, növeli önbizalmát, önbecsülését (fejlesztő és pozitív, „mit tud” alapú);
- önértékelésre és a tanulók egymásról alkotott véleményére épül;
- átlátható (szempontjai, módja és ideje ismert a tanulók számára);
- tekintetbe veszi a tanulók eltérő kiindulási nyelvi szintjére;
- a csoport teljesítményét értékeli;
- az értékelés tanulságait figyelembe véve igazítja a tanár a folyamatot a tanulók változó igényeihez.

1.4.5. Ajánlott évi óraszám: évfolyamonként és tantárgyanként 6–6 óra

EMBER ÉS TÁRSADALOM	TÖRTÉNELEM 7–8. ÉVFOLYAM	
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	4x 90 és 4x 45 perc
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	A polgári átalakulás kora, az első és a második világháború, globalizáció, állampolgári ismeretek, életmódtörténet.
	<i>Szövegértési fókusz</i>	A szöveg-egész és a beágyazott képek, táblázatok, grafikonok, szimbólumok, térképek stb. összekapcsolt értelmezése; képi források leírása; egy adott jelenség okainak és következményeinek megkülönböztetése; válasz a forrás tartalmára vonatkozó kérdésekre; azonos típusú két forrás közötti azonosságok és különbségek meghatározása; különböző típusú források összevetése; lényegkiemelés, kulcsszavak keresése; szakszókincs; haladás és tagolás a szövegben; a logikus sorrend és gondolatvezetés elemei; információk gyűjtése a forrásból, azok összevetése saját történelmi tárgyú ismereteivel.
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	Segédanyag alapján legyen képes a legfontosabb fogalmakat saját szavaival meghatározni; források alapján a korabeli életforma és mindennapok sajátosságainak bemutatása
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		Fogalmak meghatározása; felsorolt jelenségek/kulcsszavak alapján vázlatkészítés, ok-okozati kapcsolatok jelölése; képről leolvasható információ / jelzés / szimbólum jelentése; a szerző véleményének, álláspontjának kifejezésére alkalmas eszközök számbavétele, összegyűjtése a tanulmányozott példák alapján; adatgyűjtés a térképről, az adatok rögzítése a füzetben; táblázatkészítés. Fogalmazás készítése: rövid képleírás. Társadalmi csoportok életéről szóló leírások dramatizálása; meghatározott szempontok („rendezői utasítások”) alapján egy-két perces életképek összeállítása és előadása.

ISMERETEK, AJÁNLOTT TANANYAGTARTALMAK	1. A polgári átalakulás kora 2. A polgárosodás kezdetei Magyarországon 3. A dualizmus kora 4. Az első világháború 5. A világ a 20–as és 30–as években 6. Magyarország a két világháború között 7. A második világháború 8. A globalizálódó világ 9. Magyarország története napjainkig 10. Állampolgári ismeretek 11. Életmódtörténet
MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i> 7. évfolyam 1. Az ipari forradalom 2. Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc 3. A dualizmus kora- Budapest világvárossá válik 4. Az első világháború 8. évfolyam 1. A II. világháború 2. A Rákosi–korszak 3. A Kádár–korszak 4. A rendszerváltás körülményei és tartalma
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i> évfolyamonként 6 óra

ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ- VÁLTÁS)	<i>Kapcsolódó kereszttan- tervi modulok</i>	• hon- és népismeret (a lakóhely, régió neves tudósai) • európai azonosságtudat– egyetemes kultúra • környezeti nevelés • információs és kommunikációs kultúra • tanulás (az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátíttatása, gyakoroltatása) • testi és lelki egészség • felkészülés a felnőtt lét szerepeire • szociális képességek és életvitel • életpálya építés
	<i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetősé- gek</i>	• magyar nyelv és irodalom • földrajz • mozgókép– és médiaismeret • rajz és vizuális kultúra
MÓDSZERTANI ORIENTÁCIÓ	<i>Tanítási eljárások,</i>	Csoportos, kooperatív, egyéni, páros.
	<i>Értékelés módja</i>	Szöveges szóbeli értékelés a tanítás minden megragadható pedagógiai elemében, tanári értékelés, önértékelés, a csoportmunka értékelésekor csoportmunka–rangsor kialakítása.
	<i>Az esélyegyenlőség ke- zelése</i>	Differenciálás az egyéni szint figyelembevételével.

EMBER ÉS TÁRSADALOM	TÖRTÉNELEM	
	9–10. ÉVFOLYAM	
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	4x 90 és 4x 45 perc
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	Őskor, ókor, középkor, kora újkor
	<i>Szövegértési fókusz</i>	Az olvasási készség fejlesztése (idegen szavak, különböző tipográfiájú szövegek); a szókincs használata; információk kiemelése és csoportosítása megadott szempontok alapján; információkeresés történeti forrásokból; ítélőképesség fejlesztése (történelmi események értékelése különböző szempontok alapján; forráskritika); információk kritikai befogadása; a szövegek rejtett tartalmának meglátása; mások gondolatának, közlésének megértése (forráskritika és az egyes történelmi események megítélésének eltérései a későbbi) korszakokban; az olvasott szöveg tartalmának reprodukálása, vázlata, szűkítése, bővítése; összefüggések észrevétele; ismeretszerzés digitális eszközök igénybevételével; vizuális és verbális ismerethordozók együttes értelmezése; régi és új adatok, ismeretek összekapcsolása.
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	Önálló vélemény alkotása; kérdések alkotása az adott szövegekkel kapcsolatban.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		Olvasástechnika fejlesztése; vázlatkészítés; verbális és nem-verbális adathordozók együttes értelmezése; szókincs fejlesztése, összefüggések észrevétele; kérdések megfogalmazása; véleményalkotás, érvek, ellenérvek megfogalmazása; információkeresés.

ISMERETEK, AJÁNLOTT TANANYAGTARTALMAK	1. Az őskor és az ókori Kelet 2. Az ókori Görögország 3. Az ókori Róma 4. A korai feudalizmus története Európában 5. A magyar nép története az államalapításig 6. Az érett középkor 7. Az Árpád-házi királyok kora 8. A késő középkor 9. Magyarország a XIV–XV. században 10. Kora újkor 11. Magyarország története a kora újkorban 12. Életmódtörténet
MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i> 9. évfolyam 1. A mezopotámiai gazdaság és társadalom – vázlatkészítés 2. A család az ókorban (életmód történeti modul) – véleményalkotás 3. Az athéni demokrácia fénykora – verbális és nem verbális adathordozók együttes értelmezése 4. Róma a császárok korában – összefüggések észrevétele, a szöveg rejtett tartalmának meglátása 10. évfolyam 1. A középkori város 2. Károly Róbert gazdaságpolitikája 3. Mátyás király gazdaság- és külpolitikája 4. A földrajzi felfedezések

	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	évfolyamonként 6 óra
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ-VÁLTÁS)	<i>Kapcsolódó kereszttantervi modulok</i>	• hon- és népismeret (a lakóhely, régió neves tudósai) • európai azonosságtudat– egyetemes kultúra • környezeti nevelés • információs és kommunikációs kultúra • tanulás (az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátíttatása, gyakoroltatása) • testi és lelki egészség • felkészülés a felnőtt lét szerepeire • szociális képességek és életvitel • életpálya építés
	<i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek</i>	• magyar nyelv és irodalom • földrajz • mozgókép– és médiaismeret • rajz és vizuális kultúra
MÓDSZERTANI ORIENTÁCIÓ	<i>Tanítási eljárások,</i>	Csoportos, kooperatív, egyéni, páros.
	<i>Értékelés módja</i>	Az ellenőrzés általában frontális megbeszélés formájában zajlik. Az érdemjegy helyett inkább szöveges visszajelzés, önértékelés ajánlott. Az értékelés hagyományos formái (dolgozat, feleltetés, osztályzat) helyett a formatív értékelést tartjuk célravezetőnek.
	<i>Az esélyegyenlőség kezelése</i>	Differenciálás az egyéni szint figyelembevételével.

EMBER ÉS TÁRSADALOM	TÖRTÉNELEM	
	11–12. ÉVFOLYAM	
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	4x 90 és 4x 45 perc
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	Polgárosodás, világháborúk, napjaink történelme
	<i>Szövegértési fókusz</i>	Az olvasási készség fejlesztése; információk kiemelése és csoportosítása; információkeresés történeti forrásokból; ítélőképesség fejlesztése (történelmi események értékelése különböző szempontok alapján; forráskritika); információk kritikai befogadása; a szövegek rejtett tartalmának meglátása; mások gondolatának, közlésének megértése (forráskritika és az egyes történelmi események megítélésének eltérései a későbbi korszakokban; az olvasott szöveg tartalmának reprodukálása, vázlata, szűkítése, bővítése; összefüggések észrevétele; ismeretszerzés digitális eszközök igénybevételével; vizuális és verbális ismerethordozók együttes értelmezése; régi és új adatok, ismeretek összekapcsolása.
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	Önálló vélemény alkotása; kérdések alkotása az adott szövegekkel kapcsolatban; esszéírás.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		Az előző évfolyamok tevékenységei magasabb követelményszinten. Olvasástechnika fejlesztése; vázlatkészítés; verbális és nem-verbális adathordozók együttes értelmezése; szókincs fejlesztése, összefüggések észrevétele; kérdések megfogalmazása; véleményalkotás, érvek, ellenérvek megfogalmazása; információkeresés.

ISMERETEK, AJÁNLOTT TANANYAGTARTALMAK	1. A felvilágosodás kora 2. Magyarország újjászerveződése a Habsburg Birodalom keretei között 3. A polgári átalakulás kora 4. A polgárosodás kezdetei Magyarországon 5. Forradalom és szabadságharc Magyarországon 6. A nemzetállamok és az imperializmus kora 7. A polgárosodás kibontakozása Magyarországon 8. Az első világháborútól a nagy gazdasági válságig 9. Az első világháború és következményei Magyarországon. A Trianon utáni ország élete 10. A nagy gazdasági válságtól a második világháború végéig 11. Magyarország a gazdasági válságtól a második világháborús összeomlásig 12. A jelenkor 13. Magyarország a második világháború után 14. Életmódtörténet		
MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 20%; border-right: 1px dashed black; vertical-align: top;"><i>Cím</i></td> <td style="vertical-align: top;"> 1. A francia forradalom - az Emberi jogok nyilatkozata 2. Rendszerváltás 1848-ban, Áprilisi törvények 3. A dualizmus kori magyar gazdaság 4. Az első világháború-frontok és hadműveletek 5. A náci ideológia </td> </tr> </table>	<i>Cím</i>	1. A francia forradalom - az Emberi jogok nyilatkozata 2. Rendszerváltás 1848-ban, Áprilisi törvények 3. A dualizmus kori magyar gazdaság 4. Az első világháború-frontok és hadműveletek 5. A náci ideológia
<i>Cím</i>	1. A francia forradalom - az Emberi jogok nyilatkozata 2. Rendszerváltás 1848-ban, Áprilisi törvények 3. A dualizmus kori magyar gazdaság 4. Az első világháború-frontok és hadműveletek 5. A náci ideológia		
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>		

ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ- VÁLTÁS)	<i>Kapcsolódó kereszttan- tervi modulok</i>	• hon– és népismeret (a lakóhely, régió neves tudósai) • európai azonosságtudat– egyetemes kultúra • környezeti nevelés • információs és kommunikációs kultúra • tanulás (az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátíttatása, gyakoroltatása) • testi és lelki egészség • felkészülés a felnőtt lét szerepeire • szociális képességek és életvitel • életpálya építés
	<i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetősé- gek</i>	• magyar nyelv és irodalom • földrajz • mozgókép– és médiaismeret • rajz és vizuális kultúra
MÓDSZERTANI ORIENTÁCIÓ	<i>Tanítási eljárások,</i>	Csoportos, kooperatív, egyéni, páros.
	<i>Értékelés módja</i>	Az érettségi követelményeinek, értékelési szempontjainak figyelembevételével.
	<i>Az esélyegyenlőség ke- zelése</i>	Differenciálás az egyéni szint figyelembevételével.

EMBER A TERMÉSZETBEN	BIOLÓGIA 7–8. ÉVFOLYAM	
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	4x90 és 4x 45 perc
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	Tájak és életközösségek, rendszertan, embertan.
	<i>Szövegértési fókusz</i>	A szöveg-egész és a beágyazott képek, táblázatok, grafikonok szimbólumok stb. összekapcsolt értelmezése; a biológia szakszavai, szakszókincse; lényegkiemelés, a kulcsszavak keresése; a szövegen belüli tájékozódás stratégiái: az egyszerű információk kikeresése (ismeretszintű és megismerésszintű kérdés); a szövegkohéziót biztosító kapcsolóelemek felismerése; a biológia jellemző szövegtípusának, a leírásnak a sokoldalú bemutatása; haladás és tagolás a szövegekben; a logikus sorrend és gondolatvezetés elemei (időrendi és térbeli haladás); térképhasználat; összehasonlítás (hasonlóságok–különbségek); a rendszerben gondolkodás szövegbeli megjelenése: a hierarchia, alá-, fölé- és mellérendeltség; a definíció, a magyarázat, a kifejtés elemei .
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	Vázlatkészítés a legfontosabb tartalmat hordozó elemek kijelölésével; szövegtranszformálás; ismertetés; a leírás jellegzetes elemei (jellemzés, külső és belső tulajdonságok, folyamatleírások stb.).
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		Feladatok nem szövegszerű információk értelmezésére; lexikonok, szótárak, szakkönyvek, tankönyvek használata; feladatok szövegének értelmezése; tankönyvi meghatározások elemzése, értelmezése; anyaggyűjtés, információszerzés; egyszerűbb kísérletek, mérések eredményeinek lejegyzése, ismertetése tanári segítséggel; leírás gyakoroltatása; összehasonlítás; kiselőadás.

ISMERETEK, AJÁNLOTT TANANYAGTARTALMAK	1. Tájak és életközösségek 2. Az élőlények rendszerezése 3. Az emberi szervezet felépítése és működése		
<table border="1"> <tr> <td data-bbox="136 336 555 912"> MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje) </td> <td data-bbox="555 336 891 912"> <i>Cím</i> </td> </tr> </table>	MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i>	7. évfolyam 1. A forró övezet élővilága 2. A mérsékelt övezet élővilága 3. A hideg övezet élővilága 4. A hegyvidékek élővilága 8. évfolyam 1. Az emberi test szerveződése és működése 2. A légzőszervrendszer felépítése és működése 3. A táplálkozás szervrendszere 4. Egészség–betegség, kutatók–kutatások
MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i>		

	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	Évfolyamonként 6 óra.
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ-VÁLTÁS)	<i>Kapcsolódó kereszttantervi modulok</i>	• hon- és népismeret (a lakóhely, régió neves tudósai, növény- és állatvilága) • európai azonosságtudat– egyetemes kultúra • környezeti nevelés • információs és kommunikációs kultúra • tanulás (az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátíttatása, gyakoroltatása) • testi és lelki egészség • felkészülés a felnőtt lét szerepeire • szociális képességek és életvitel • életpálya építés
	<i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek</i>	• földrajz • kémia
MÓDSZERTANI ORIENTÁCIÓ	<i>Tanítási eljárások,</i>	Csoportos, kooperatív, egyéni, páros.
	<i>Értékelés módja</i>	Szöveges szóbeli értékelés a tanítás minden megragadható pedagógiai elemében, tanári értékelés, önértékelés, a csoportmunka értékelésekor csoportmunka–rangsor kialakítása.
	<i>Az esélyegyenlőség kezelése</i>	Differenciálás az egyéni szintnek megfelelően.

EMBER A TERMÉSZETBEN	BIOLÓGIA 9–10. ÉVFOLYAM	
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	4x 90 és 4x 45 perc
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	Az élőlények testfelépítésének és életműködéseinek változatossága: állatok, növények, gombák
	<i>Szövegértési fókusz</i>	A szakszókincs bővülése; a tudományos és ismeretterjesztő szöveg szakszókészletének jellemzői; világos felépítésű, lényegre törő, önállóan kifejtett, rövid közlések - antecedensek a szövegben; állítások (igaz-hamis); a források változatos megközelítése, elemzése; rajzok, statisztikák, folyamatábrák, képaláírások, szöveges ismertetések értelmezési lehetőségei; kép és szöveg – struktúra és funkció; szövegen belüli és szövegek közötti jelentésbeli egymásra utalások; a kritikus információszerzés (reklám és tudományosság).
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	Kérdés, probléma szóbeli és írásbeli megvitatása, több nézőpontú értékelése; döntés, az önálló vélemény, álláspont, következtetés megfogalmazása; esszétípusú szövegek tartalmi jegyeinek megismerése, létrehozása megadott kritériumok figyelembevételével; problémafelvetés és problémamegoldás szóban és írásban.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		Célirányos segédeszköz használat: állatismeret- és állathatározó könyvek; fogalmak összefüggéseinek, változó jelentésének megértése – bizonyítása.

ISMERETEK, AJÁNLOTT TANANYAGTARTALMAK	1. Az élőlények testfelépítésének és életműködéseinek változatossága 2. A sejtek felépítése és anyagcsereje 3. Az ember öfenntartó életműködései és ezek szabályozása 4. Az ember szaporodása és egyedfejlődése 5. Általános egészségtan				
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 20%; text-align: center;">MODULOK</td> <td style="text-align: center;"><i>Cím</i></td> </tr> <tr> <td style="vertical-align: top;">(A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)</td> <td></td> </tr> </table>	MODULOK	<i>Cím</i>	(A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)		9. évfolyam 1. A prokarióta és eukarióta egysejtűek 2. Az állatok életműködése és szervei 3. A növények öfenntartó működései 4. A környezet, az életmód és a testszerveződés kapcsolata 10. évfolyam 1. Sejtbiológia – A sejt membránrendszere és annak működése 2. Immunitás, immunológia – A vércsoportrendszerek és ennek immunológiai vonatkozásai 3. Az ember szaporodása és egyedfejlődése – Az ember egyedfejlődése: A méhen belüli fejlődés és a születés 4. Légzőszervi betegségek: Az allergia
MODULOK	<i>Cím</i>				
(A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)					
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 20%;"></td> <td style="text-align: center;"><i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i></td> </tr> </table>		<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	Évfolyamonként 6 óra.		
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>				

ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ- VÁLTÁS)	<i>Kapcsolódó kereszttan- tervi modulok</i>	• hon– és népismeret (a lakóhely, régió neves tudósai) • európai azonosságtudat– egyetemes kultúra • környezeti nevelés • információs és kommunikációs kultúra • tanulás (az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátíttatása, gyakoroltatása) • testi és lelki egészség • felkészülés a felnőtt lét szerepeire • szociális képességek és életvitel • életpálya építés
	<i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetősé- gek</i>	• fizika • kémia
MÓDSZERTANI ORIENTÁCIÓ	<i>Tanítási eljárások,</i>	Csoportos, kooperatív, egyéni, páros.
	<i>Értékelés módja</i>	Az ellenőrzés általában frontális megbeszélés formájában zajlik. Az érdemjegy helyett inkább szöveges visszajelzés, önértékelés ajánlott. Az értékelés hagyományos formái (dolgozat, feleltetés, osztályzat) helyett a formatív értékelést tartjuk célravezetőnek.
	<i>Az esélyegyenlőség ke- zelése</i>	Differenciálás az egyéni szint figyelembevételével.

EMBER A TERMÉSZETBEN	BIOLÓGIA 11–12. ÉVFOLYAM	
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	4x 90 és 3x 45 perc
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	Genetika, ökológia, evolúció.
	<i>Szövegértési fókusz</i>	Az egyszerű választástól az asszociációig; írott és elektronikus ismerethordozók által nyújtott információk kritikus és hatékony felhasználása; fogalmi háló; a források egyéni megközelítése, megítélése.
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	Analízis és szintézis, összefüggések, következtetések pontos megfogalmazása; tudományos igényű véleménynyilvánítás, bizonyítás, cáfolás és vita; személyes hangú, tudományosan megalapozott reflektálás; tematikus esszé (felépítés, gondolati-háló, egyéni ítéletalkotás).
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		Anyaggyűjtés, információszerzés; kísérletek, mérések eredményeinek lejegyzése, ismertetése; leírás; összehasonlítás; kiselőadás; célirányos segédeszköz használat: állatismeret- és állathatározó könyvek; fogalmak összefüggéseinek, változó jelentésének megértése – bizonyítása.
ISMERETEK, AJÁNLOTT TANANYAGTARTALMAK		1. Az öröklődés 2. A populációk és az életközösségek 3. Az élővilág evolúciója és a jelenkori bioszféra

MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i>	1. Genetika – genetikai kutatások és gyakorlati felhasználásuk 2. A genetikai rendellenességek, genetikai eredetű betegségek, genetikai tanácsadás 3. Az evolúció bizonyítékai 4. Evolúciós gondolkodás története és Darwin tanai 5. Természetvédelem és környezetvédelem
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	Évfolyamonként 6 óra.
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZVÁLTÁS)	<i>Kapcsolódó keresztintertvi modulok</i>	• hon- és népismeret (a lakóhely, régió neves tudósai) • európai azonosságtudat– egyetemes kultúra • környezeti nevelés • információs és kommunikációs kultúra • tanulás (az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátíttatása, gyakoroltatása) • testi és lelki egészség • felkészülés a felnőtt lét szerepeire • szociális képességek és életvitel • életpálya építés
	<i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek</i>	• kémia • fizika
MÓDSZERTANI ORIENTÁCIÓ	<i>Tanítási eljárások,</i>	Csoportos, kooperatív, egyéni, páros.
	<i>Értékelés módja</i>	Az érettségi követelményeinek, értékelési szempontjainak figyelembevételével.
	<i>Az esélyegyenlőség kezelése</i>	Differenciálás az egyéni szint figyelembevételével.

EMBER A TERMÉSZETBEN	FIZIKA 7–8. évfolyam	
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	2x 45, 2x 90 és 16x 15 perc
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	Mechanika, dinamika, hőtan, elektromosság, optika.
	<i>Szövegértési fókusz</i>	A szöveg–egész és a beágyazott képek, táblázatok, grafikonok, szimbólumok stb. összekapcsolt értelmezése; lényegkiemelés, kulcsszavak keresése; szakszókincs; a fizika jellemző szövegtípusának, a leírásnak a bemutatása; haladás és tagolás a szövegben; a logikus sorrend és gondolatvezetés elemei.
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	Szövegtranszformálás; ismertetés; összehasonlítás; információk kritikus felhasználása, elfogadása; anyaggyűjtés, állásfoglalás, érvek–ellenérvek ütköztetése, a kulturált vita jellemzői.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		Feladatok nem szövegszerű információk értelmezésére; lexikonok, szótárak, szakkönyvek, tankönyvek használata; feladatok szövegének értelmezése; tankönyvi meghatározások elemzése, értelmezése; anyaggyűjtés, információszerzés; egyszerűbb kísérletek, mérések eredményeinek lejegyzése, ismertetése tanári segítséggel; leírás gyakoroltatása (pl. halmazállapot–változások leírása, jellemzése); összehasonlítás (pl. háztartási eszközök teljesítményének és fogyasztásának kiszámítása és összehasonlítása); kiselőadás (pl. valamelyik fizikus munkásságának ismertetése).

**ISMERETEK, AJÁNLOTT
TANANYAGTARTALMAK**

1. A testek mozgása
2. A dinamika alapjai
3. A nyomás
4. Hőtan
5. Elektromos alapjelenségek, egyenáram
6. Az elektromos munka és teljesítmény. Az elektromos áram hatásai
7. Elektromágneses indukció, váltakozó áram
8. Fénytan
9. Fizikatörténeti kitekintés

MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i>	7. évfolyam 1-5. Az egyenes vonalú egyenletes mozgás – szakszókincs, definíciók nyelvi jellemzői 6. A gravitációs kölcsönhatás– nem szövegszerű információk értelmezése 7-9. A termikus kölcsönhatás – leíró szövegek a fizikában 10. Halmazállapot-változások – Globális felmelegedés. A természettudományos érvelés 8. évfolyam 1. Elektromosság (bevezetés) – Kulcsszó-keresés, a definíciók nyelvi jellemzőinek ismétlése 2. Elektromos teljesítmény és fogyasztás – Fizika a mindennapokban – információ keresése és értelmezése 3. Az elektromos áram élettani hatása – Egy jelenség bemutatása különböző kommunikációs helyzetekben 4. Energiatakarékosság – Szöveges és nem szövegszerű információhordozók felhasználása 5. Optikai eszközök – Leíró szövegek a fizikában
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	Évfolyamonként 3 óra és 8x 15 perces órarészlet.

ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ- VÁLTÁS)	<i>Kapcsolódó kereszttan- tervi modulok</i>	• hon- és népismeret (a lakóhely, régió neves tudósai) • európai azonosságtudat– egyetemes kultúra • környezeti nevelés • információs és kommunikációs kultúra • tanulás (az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátíttatása, gyakoroltatása) • testi és lelki egészség • felkészülés a felnőtt lét szerepeire • szociális képességek és életvitel • életpálya építés
	<i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetősé- gek</i>	• matematika (mértékegységek, terület, hosszúság, térfogat, függvények, koordináta–rendszer, grafikon készítése, elemzése, vektor, egyenletek) • biológia (az emberi test, egészségvédelmi ismeretek) • történelem (tudománytörténet, neves tudósok) • kémia (az anyag szerkezete, tulajdonságai) • földrajz (energiatermelés, erőművek)
MÓDSZERTANI ORIENTÁCIÓ	<i>Tanítási eljárások,</i>	Csoportos, kooperatív, egyéni, páros.
	<i>Értékelés módja</i>	Szöveges szóbeli értékelés a tanítás minden megragadható pedagógiai elemében, tanári értékelés, önértékelés, a csoportmunka értékelésekor csoportmunka–rangsor kialakítása.
	<i>Az esélyegyenlőség ke- zelése</i>	Differenciálás az egyéni szint figyelembevételével.

EMBER A TERMÉSZETBEN	FIZIKA 9–10. ÉVFOLYAM	
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	2x 45, 2x 90 és 16x 15 perc
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	Mechanika, hőtan, elektromosság.
	<i>Szövegértési fókusz</i>	Szakszókincs bővítése; tudományos és ismeretterjesztő szövegek szókincsbeli és nyelvtani jellemzői; állítások (igaz–hamis); források feldolgozása; rajzok, statisztikák, folyamatábrák, képaláírások, szöveges ismertetések értelmezése.
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	Az önálló vélemény, álláspont, következtetés megfogalmazása; egy kérdés vagy probléma több nézőpontú értékelése, megvitatása szóban és írásban.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		Feladatok nem szövegszerű információk értelmezésére; lexikonok, szótárak, szakkönyvek, tankönyvek használata; anyaggyűjtés, információszerzés; egyszerűbb kísérletek, mérések eredményeinek lejegyzése, ismertetése; világos felépítésű, lényegre törő rövid szövegek alkotása; önálló vélemény, következtetés megfogalmazása; kiselőadás (pl. valamelyik fizikus munkásságának ismertetése); esszétípusú szövegek tartalmi jegyeinek megismerése, az adott szempontok alapján ilyen szövegek alkotása; információszerzés kritikusan (reklám és tudományosság).
ISMERETEK, AJÁNLOTT TANANYAGTARTALMAK		1. A testek haladó mozgása 2. Dinamika 3. Munka, energia 4. Hőtan 5. Elektrosztatika 6. Egyenáramok

MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i>	9. évfolyam 1. A fizikai megismerés módszerei – a fizikai szövegek sajátosságai 2-7. Periodikus mozgások – A lendület–megmaradás törvénye – szabályolvasás-szabályalkotás 8. A körmozgás dinamikai vizsgálata – Bolygók mozgása – a tudományos szövegek megértésének stratégiái 9-10. Mechanikai energiafajták – a definíciók megértése és alkotása 10. évfolyam 1. Gázok állapotváltozásai – Fizikatörténeti kitekintés a nyelv tükrében 2. Elektromosság (bevezetés) – Elbeszélő szövegek a fizikában 3. Elektromos alapjelenségek, fizikatörténet – Kísérletleírás lépéseinek elkülönítése 4. Megújuló energiaforrások, környezetvédelem – Problémafelvetés, különböző álláspontok ismertetése
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	Évfolyamonként 3 óra és 8 x 15 perces órarészlet.

ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ- VÁLTÁS)	<i>Kapcsolódó kereszttan- tervi modulok</i>	• hon- és népismeret (a lakóhely, régió neves tudósai) • európai azonosságtudat– egyetemes kultúra • környezeti nevelés • információs és kommunikációs kultúra • tanulás (az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátíttatása, gyakoroltatása) • testi és lelki egészség • felkészülés a felnőtt lét szerepeire • szociális képességek és életvitel • életpálya építés
	<i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetősé- gek</i>	• matematika (mértékegységek, terület, hosszúság, térfogat, függvények, koordináta-rendszer, grafikon készítése, elemzése, vektor, egyenletek) • biológia (az emberi test, egészségvédelmi ismeretek) • történelem (tudománytörténet, neves tudósok) • kémia (az anyag szerkezete, tulajdonságai) • földrajz (energiatermelés, erőművek)
MÓDSZERTANI ORIENTÁCIÓ	<i>Tanítási eljárások,</i>	A feldolgozás jórészt egyéni vagy páros munkával zajlik. A párok kialakítása lehet véletlenszerű, tervezett, leggyakrabban azonban padtársak együttes munkája. A 90 perces modul feldolgozása kooperatív munka formájában történik, a csoportok szerveződése önkéntes, így szimpátián alapul.

	<i>Értékelés módja</i>	Az ellenőrzés általában frontális megbeszélés formájában zajlik. Az érdemjegy helyett inkább szöveges visszajelzés, önértékelés ajánlott. Az értékelés hagyományos formái (dolgozat, feleltetés, osztályzat) helyett a formatív értékelést tartjuk célravezetőnek. A szóbeli és/vagy írásbeli szöveges értékelés a tanuló teljesítményéről, hiányosságairól pontosabb képet fest, segíti az önértékelés kialakítását. Ehhez szükséges, hogy már a feladat megoldásának elkezdése előtt ismerjék pontosan az értékelés kritériumait, így tevékenységüket ezeknek megfelelően tudatosan alakíthassák. A tanári értékelést a kooperatív munkaformában gyakran felváltja a tanulótársak (a csoport többi tagja) értékelése. A 90 perces modul gyakran zárulhat plenáris beszámolóval, szerepjátszóval, komplex prezentáció készítésével.
	<i>Az esélyegyenlőség kezelése</i>	Differenciálás az egyéni szint figyelembevételével.

EMBER A TERMÉSZETBEN	FIZIKA 11–12. ÉVFOLYAM	
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	2x 45, 2x 90 és 16x 15 perc
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	Mechanika, elektromosság, atomfizika, magfizika, csillagászat.
	<i>Szövegértési fókusz</i>	Általánosítás, absztrakció – kísérleti tapasztalatokból kiindulva; analízis, szintézis, összefüggések, következtetések pontos megfogalmazása; hipotézis, tudományos elmélet és tapasztalati valóság megkülönböztetése; elektronikus ismerethordozók által nyújtott információk kritikus alkalmazása.
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	Érvek, ellenérvek, bizonyítás, cáfolás, vita; tudományos igényű véleménynyilvánítás; tematikus esszé, pályamű, előadás készítése.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		Feladatok nem szövegszerű információk értelmezésére; anyaggyűjtés, információszerezés; kísérletek, mérések eredményeinek lejegyzése, ismertetése; leírás és összehasonlítás; kiselőadás (pl. valamelyik fizikus munkásságának ismertetése).
ISMERETEK, AJÁNLOTT TANANYAGTARTALMAK		1. Rezgések, hullámok 2. Elektromágneses indukció 3. Modern fizika 4. Magfizika 5. Csillagászat

MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i>	1. A csillagos ég feltáruló titkai 2. A világegyetem feltáruló titkai: szerkezete, felépítése A csillagok élete, a Naprendszer 3. A Naprendszer bolygóinak bemutatása 4. A modern fizika- Fizikatörténeti bevezetés 5. A sugárzás 6. A radon-veszély
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	Évfolyamonként 3 óra és 8x 15 perces órarászlet .
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZVÁLTÁS)	<i>Kapcsolódó keresztantertvi modulok</i>	• hon- és népismeret (a lakóhely, régió neves tudósai) • európai azonosságtudat– egyetemes kultúra • környezeti nevelés • információs és kommunikációs kultúra • tanulás (az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátíttatása, gyakoroltatása) • testi és lelki egészség • felkészülés a felnőtt lét szerepeire • szociális képességek és életvitel • életpálya építés
	<i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek</i>	• matematika (mértékegységek, terület, hosszúság, térfogat, függvények, koordináta–rendszer, grafikon készítése, elemzése, vektor, egyenletek) • biológia (az emberi test, egészségvédelmi ismeretek) • történelem (tudománytörténet, neves tudósok) • kémia (az anyag szerkezete, tulajdonságai) • földrajz (energiatermelés, erőművek)

MÓDSZERTANI ORIENTÁCIÓ	<i>Tanítási eljárások,</i>	Csoportos, kooperatív, egyéni, páros.
	<i>Értékelés módja</i>	Az érettségi követelményeinek, értékelési szempontjainak figyelembevételével.
	<i>Az esélyegyenlőség ke- zelése</i>	Differenciálás az egyéni szint figyelembevételével.

EMBER A TERMÉSZETBEN	KÉMIA 7–8. ÉVFOLYAM	
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	2x 45, 2x 90 és 16x 15 perc
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	Atomok, szerves anyagok.
	<i>Szövegértési fókusz</i>	A szöveg-egész és a beágyazott képek, táblázatok, grafikonok, szimbólumok stb. összekapcsolt értelmezése; lényegkiemelés, kulcsszavak keresése; szakszókincs; a kémia jellemző szövegtípusának, a leírásnak a bemutatása; haladás és tagolás a szövegben; a logikus sorrend és gondolatvezetés elemei.
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	Szövegtranszformálás; ismertetés; összehasonlítás; információk kritikus felhasználása, elfogadása; anyaggyűjtés, állásfoglalás, érvek-ellenérvek ütköztetése, a kulturált vita jellemzői.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		Feladatok nem szövegszerű információk értelmezésére; lexikonok, szótárak, szakkönyvek, tankönyvek használata; feladatok szövegének értelmezése; tankönyvi meghatározások elemzése, értelmezése; anyaggyűjtés, információszerzés; egyszerűbb kísérletek, mérések eredményeinek lejegyzése, ismertetése tanári segítséggel; leírás gyakoroltatása; összehasonlítás; kiselőadás.

**ISMERETEK, AJÁNLOTT
TANANYAGTARTALMAK**

1. Tudománytörténet (kiemelkedő tudósok munkássága, fontos tudománytörténeti események)
2. Anyagok
3. Változások
4. Bepillantás a részecskék világába
5. A víz, a levegő, és ami bennük van
6. Szerkezeti fémeink, és amit a kincsesláda rejt
7. Szervetlen anyagok a természetben és a mindennapokban
8. Környezeti kémia

MODULOK	<i>Cím</i>	
(A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)		7. évfolyam 1. Szervetlen és szerves anyagok 2-5. Halmazállapot-változások Különbség a fizikai, kémiai és biológiai változások között 6. Oxidáció és redukció Különbség a fizikai, kémiai és biológiai változások között 7. Kísérlet megfigyelés és leírás Kísérlet hurkapálcikával 8. A kémiai egyenletek tulajdonságai Kémiai jelek szöveggé alakítása 9. Atomok és kapcsolódásaik 10. Fémes elemek 11. Természetes vizek: tengervíz, édesvíz 10. Energiagazdálkodás, Környezetszennyezés problémái 8. évfolyam 1. A klór reakciói 2. A kén olvadása és forrása 3. A kénsav hígítása 4. A nátrium tulajdonságai Csillagszóró készítése 5. A zajtalan gyufa feltalálása 6. Hogyan kerül a mészkő a Bükk-hegységből a házunk falába? 7. A vaskohó működése
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	Évfolyamonként 3 óra és 8x 15 perces órarészlet.

ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ- VÁLTÁS)	<i>Kapcsolódó kereszttan- tervi modulok</i>	• hon- és népismeret (a lakóhely, régió neves tudósai) • európai azonosságtudat– egyetemes kultúra • környezeti nevelés • információs és kommunikációs kultúra • tanulás (az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátíttatása, gyakoroltatása) • testi és lelki egészség • felkészülés a felnőtt lét szerepeire • szociális képességek és életvitel • életpálya építés
	<i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetősé- gek</i>	• fizika • biológia
MÓDSZERTANI ORIENTÁCIÓ	<i>Tanítási eljárások,</i>	Csoportos, kooperatív, egyéni, páros.
	<i>Értékelés módja</i>	Szöveges szóbeli értékelés a tanítás minden megragadható pedagógiai elemében, tanári értékelés, önértékelés, a csoportmunka értékelésekor csoportmunka–rangsor kialakítása.
	<i>Az esélyegyenlőség ke- zelése</i>	Differenciálás az egyéni szint figyelembevételével.

EMBER A TERMÉSZETBEN	KÉMIA 9–10. ÉVFOLYAM	
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	2x 45, 2x 90 és 16x 15 perc
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	Részecskék, kémiai reakciók, szerves kémia.
	<i>Szövegértési fókusz</i>	Szakszókincs bővítése; tudományos és ismeretterjesztő szövegek szókincsbeli és nyelvtani jellemzői; állítások (igaz–hamis); források feldolgozása; rajzok, statisztikák, folyamatábrák, képaláírások, szöveges ismertetések értelmezése.
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	Az önálló vélemény, álláspont, következtetés megfogalmazása; egy kérdés vagy probléma több nézőpontú értékelése, megvitatása szóban és írásban.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		Feladatok nem szövegszerű információk értelmezésére; lexikonok, szótárak, szakkönyvek, tankönyvek használata; anyaggyűjtés, információszerzés; egyszerűbb kísérletek, mérések eredményeinek lejegyzése, ismertetése; világos felépítésű, lényegre törő rövid szövegek alkotása; önálló vélemény, következtetés megfogalmazása; kiselőadás (pl. valamelyik fizikus munkásságának ismertetése); esszétípusú szövegek tartalmi jegyeinek megismerése, az adott szempontok alapján ilyen szövegek alkotása; információszerzés kritikusan (reklám és tudományosság)

ISMERETEK, AJÁNLOTT TANANYAGTARTALMAK	1. Tájékozódás a részecskék világában 2. A kémiai reakciók a részecskék ismeretében 3. Szénhidrogénkincsünk mint energiahordozó 4. Legfontosabb műanyagaink 5. Szerves vegyületek a kamrától a laboratóriumig 6. A biológia határán 7. A teától a heroinig 8. Környezeti szerves kémia
MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i> 9. évfolyam 1. Atommodellek fejlődése 2-9. Kémiai kaleidoszkóp 10. Az elektrokémia fejlődése 10. évfolyam 1. A szerves kémia története 2. Mit tehetünk környezetünk védelme érdekében? 3. Az étén 4. A szappanfőzés disznózsírból- a szappanok tisztító hatása 5. A szénvegyületek oxidációja 6. A szőlőcukor molekula szerkezete
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i> Évfolyamonként 3 óra és 8x 15 perces órarészlet.

ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ- VÁLTÁS)	<i>Kapcsolódó kereszttan- tervi modulok</i>	• hon- és népismeret (a lakóhely, régió neves tudósai) • európai azonosságtudat– egyetemes kultúra • környezeti nevelés • információs és kommunikációs kultúra • tanulás (az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátíttatása, gyakoroltatása) • testi és lelki egészség • felkészülés a felnőtt lét szerepeire • szociális képességek és életvitel • életpálya építés
	<i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetősé- gek</i>	• biológia • fizika
MÓDSZERTANI ORIENTÁCIÓ	<i>Tanítási eljárások,</i>	Csoportos, kooperatív, egyéni, páros.
	<i>Értékelés módja</i>	Az ellenőrzés általában frontális megbeszélés formájában zajlik. Az érdemjegy helyett inkább szöveges visszajelzés, önértékelés ajánlott. Az értékelés hagyományos formái (dolgozat, feleltetés, osztályzat) helyett a formatív értékelést tartjuk célravezetőnek.
	<i>Az esélyegyenlőség ke- zelése</i>	Differenciálás az egyéni szint figyelembevételével.

EMBER A TERMÉSZETBEN	KÉMIA 11–12. ÉVFOLYAM	
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	2x 45, 2x 90 és 16x 15 perc
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	Az anyagok különböző szerveződési szintjei és ezek összehasonlítása, a kémia szerepe mindennapi életünkben (táplálkozás, környezetvédelem), kémiai reakciók, élő és élettelen rendszerek egyensúlya, atom– és molekulaszervezet
	<i>Szövegértési fókusz</i>	Jártasság nyomtatott és digitális média használatában; kísérletek leírás utáni elvégzése, tudományos és ismeretterjesztő szövegek szókincsbeli és nyelvtani jellemzői; források feldolgozása.
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	Tudományos igényű előadás tartása, tanulmány megírása; kritikai észrevételek megfogalmazása; az önálló vélemény, álláspont, következtetés megfogalmazása; egy kérdés vagy probléma több nézőpontú értékelése, megvitatása szóban és írásban.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		Anyaggyűjtés, információszerzés; kísérletek, mérések eredményeinek lejegyzése, ismertetése; világos felépítésű, lényegre törő szövegek alkotása; önálló vélemény, következtetés megfogalmazása; kiselőadás; esszétípusú szövegek tartalmi jegyeinek megismerése, az adott szempontok alapján ilyen szövegek alkotása; információszerzés kritikusan (reklám és tudományosság).
ISMERETEK, AJÁNLOTT TANANYAGTARTALMAK		1. Anyagszerkezet 2. Szervetlen anyagok 3. Szerves vegyületek 4. Környezeti kémia 5. Tudománytörténet

MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i>	1. A kémiai egyensúly 2. Brönsted sav-bázis elmélete 3. Vegyületek forráspontjainak összehasonlítása 4. Fontos felfedezések 5. A korrózióvédelem lehetőségei 6. Miért pezseg a pezsgőtabletta? 7. Az aceton katalitikus oxidációja 8. Kis szerves Molekulák 9. A kötéstávolság és a kötési energia 10. A sók hidrolízise 11. Az elektrolízis 12. A nitrogén oxidációs állapotai
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	Évfolyamonként 3 óra és 8x 15 perces órarészlet.
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZVÁLTÁS)	<i>Kapcsolódó keresztantervi modulok</i>	• hon- és népismeret (a lakóhely, régió neves tudósai) • európai azonosságtudat- egyetemes kultúra • környezeti nevelés • információs és kommunikációs kultúra • tanulás (az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátíttatása, gyakoroltatása) • testi és lelki egészség • felkészülés a felnőtt lét szerepeire • szociális képességek és életvitel • életpálya építés

	<i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek</i>	• biológia • fizika
MÓDSZERTANI ORIENTÁCIÓ	<i>Tanítási eljárások,</i>	Csoportos, kooperatív, egyéni, páros.
	<i>Értékelés módja</i>	Az érettségi követelményeinek, értékelési szempontjainak figyelembevételével.
	<i>Az esélyegyenlőség kezelése</i>	Differenciálás.

FÖLDÜNK ÉS KÖRNYEZETÜNK	7–8. ÉVFOLYAM	
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	2x 90 és 2x 45 perc
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	Kontinensek, Kárpát-medence.
	<i>Szövegértési fókusz</i>	A szöveg struktúrájának felismerése, a szövegek kontextusban való értelmezése; a mondatok közötti logikai kapcsolatok megértése; az oksági kapcsolatok felismerése, megfogalmazása; a nyelv logikai elemeinek (legalább, legfeljebb, és, vagy, „ha..., akkor...” stb.) helyes használata; a szöveg szakszavainak megértése, helyes használata (más kontextusba helyezése); az olvasott szöveg tartalmának reprodukálása, vázlata, szűkítése, bővítése (szerkesztése); a szöveg globális megértése érdekében összefüggések keresése, a szöveg rejtett tartalmának meglátása; mondatok, szövegek igazságtartalmának eldöntése az olvasottak alapján; érvelés, vitakultúra fejlesztése állítások igazságtartalmának vizsgálatával; a szövegek által közvetített értékek felismertetése, elemzése, tudatosítása (pl.: etikai értékek); lényegkiemelés; önellenőrzés az információk közötti eligazodás érdekében (lényegkiemelés, a megfelelő információ kiválasztása); hipotézisek felállítása; a háttértudás aktivizálása, a szöveg és a meglévő tudás összevetése.
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	A téma önálló feldolgozása (kiselőadások készítése és megvalósítása szaknyelv használatával); különböző észlelések, tapasztalatok egyre pontosabb, szakszerűbb megfogalmazása szóban; a szövegekre való reflektálás, a kritikai értékelés fejlesztése, és az ilyen módon létrejött szövegek megértése és elemzése, kritikai feldolgozása; a szövegben szereplő probléma tömör, szóbeli megfogalmazása.

AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK	Szótár- és könyvtárhasználat; a szövegben található (esetleges) indirekt információk megtalálása, értelmezése; információk közötti kapcsolatok felfedezése kritériumok figyelembevételével, a szöveg egységeinek rendezése a fő gondolat szerint; kérdések megértése, kérdésekre válaszadás, adott szöveghez kérdések alkotása, kimondása, vázlatírás; ábrák, folyamatábrák, táblázatok értelmezése; szöveges és képi információk párhuzamba állítása, vázlat készítése ez alapján; képleírás szóban, önálló szöveg alkotása szakszavak alkalmazásával.
ISMERETEK, AJÁNLOTT TANANYAGTARTALMAK	1. Tájékozódás a földtörténeti időben 2. Az Európán kívüli kontinensek tipikus tájainak és néhány kiemelt országának természet- és társadalomföldrajza 3. Közép-Európa tájainak és országainak természet- és társadalomföldrajza 4. A Kárpát-medence természet- és társadalomföldrajza 5. Természeti adottságok és a társadalmi-gazdasági lehetőségek Magyarország tájain

MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i>	7. évfolyam 1. Amerika felszíne, éghajlata és vízrajza – ábrák, képek, táblázatok értelmezése 2. Amerika gazdaságának történelmi háttere – vázlatírás, szűkítés 3. Keleti vallások – mondatok igazságtartalmának eldöntése 4. Japán gazdasága – szakszókincs, szótárhasználat 8. évfolyam 1. Szőlőtermesztés és bortermelés Magyarországon – vizuális és verbális információhordozók által közvetített tudás együttes értelmezésére irányuló képességfejlesztés 2. Az Északi-középhegység általános földrajzi jellemzése – szövegértelmezés és szövegalkotás képességének fejlesztése, összefoglaló óra 3. Demográfiai folyamatok, Magyarország népességének változása 1901-2000– grafikonok elemzése, vizuális információhordozók értelmezése 4. Magyarország külkereskedelme (újságcikk) – idegen szakszöveg értelmezése, állítások igazságtartalmának megállapítása
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	Évfolyamonként 6 óra.

ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ- VÁLTÁS)	<i>Kapcsolódó kereszttan- tervi modulok</i>	• hon- és népismeret (a lakóhely, régió neves tudósai) • európai azonosságtudat– egyetemes kultúra • környezeti nevelés • információs és kommunikációs kultúra • tanulás (az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátíttatása, gyakoroltatása) • testi és lelki egészség • felkészülés a felnőtt lét szerepeire • szociális képességek és életvitel • életpálya építés
	<i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetősé- gek</i>	• biológia • kémia • történelem • irodalom
MÓDSZERTANI ORIENTÁCIÓ	<i>Tanítási eljárások,</i>	Csoportos, kooperatív, egyéni, páros.
	<i>Értékelés módja</i>	Szöveges szóbeli értékelés a tanítás minden megragadható pedagógiai elemében, tanári értékelés, önértékelés, a csoportmunka értékelésekor csoportmunka–rangsor kialakítása. Az érettségi követelmények figyelembevétele.
	<i>Az esélyegyenlőség ke- zelése</i>	Differenciálás.

FÖLDÜNK ÉS KÖRNYEZETÜNK	9–10. ÉVFOLYAM	
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	2x 90 és 2x 45 perc
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	óFöldrajzi övezetesség, globalizáció.
	<i>Szövegértési fókusz</i>	Új információhordozók ismerete (pl. műholdas felvétel), megfigyelések, mérések lejegyzése; közetleírások; időjárás- és vízállásjelentések értelmezése; szakkifejezések megfelelő szintű használata.
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	Egyszerű térképi ábrázolások készítése; megfigyelések mérések értékelése, feldolgozása; felszólalás készítése a környezet megvédése érdekében.
AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK		Térkép és műholdfelvétel összehasonlítása, szöveges és képi információk értelmezése, rendszerezése; folyamatábrák használata; beszámoló, összefoglaló készítése; vita az éghajlati változásokról, globalizációról stb.; szerepjátékok.
ISMERETEK, AJÁNLOTT TANANYAGTARTALMAK		1. Térképi ismeretek 2. Kozmikus környezetünk 3. A geoszférák földrajza 4. A földrajzi övezetesség 5. Néesség- és településföldrajz 6. A világ változó társadalmi-gazdasági képe 7. A világ gazdaságban különböző szerepet betöltő régiók, ország-csoportok és országok 8. A globális problémák földrajzi vonatkozásai

MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<i>Cím</i>	9. évfolyam 1. A középidő 2. Az időjárás 3. A tavak 4. A szavannák éghajlata 10. évfolyam 1. Európai Unió 2. Németország 3. Japán 4. Népesedési folyamatok Magyarországon, Demográfiai adatok Magyarországon
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	Évfolyamonként 6 óra.
ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZVÁLTÁS)	<i>Kapcsolódó keresztantervi modulok</i>	• hon- és népismeret (a lakóhely, régió neves tudósai) • európai azonosságtudat– egyetemes kultúra • környezeti nevelés • információs és kommunikációs kultúra • tanulás (az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátíttatása, gyakoroltatása) • testi és lelki egészség • felkészülés a felnőtt lét szerepeire • szociális képességek és életvitel • életpálya építés

	<i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetőségek</i>	• biológia • fizika • kémia • történelem
MÓDSZERTANI ORIENTÁCIÓ	<i>Tanítási eljárások,</i>	Csoportos, kooperatív, egyéni, páros.
	<i>Értékelés módja</i>	Az ellenőrzés általában frontális megbeszélés formájában zajlik. Az érdemjegy helyett inkább szöveges visszajelzés, önértékelés ajánlott. Az értékelés hagyományos formái (dolgozat, feleltetés, osztályzat) helyett a formatív értékelést tartjuk célravezetőnek.
	<i>Az esélyegyenlőség kezelése</i>	Differenciálás.

FÖLDÜNK ÉS KÖRNYEZETÜNK	11–12. ÉVFOLYAM	
	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	2x 90 és 2x 45 perc
KÉPESSÉGFEJLESZTÉSI FÓKUSZOK	<i>Tematikus fókusz</i>	Térképi ismeretek, természet- és társadalomföldrajz.
	<i>Szövegértési fókusz</i>	A szöveg struktúrájának felismerése, a szövegek kontextusban való értelmezése; a mondatok közötti logikai kapcsolatok megértése; az oksági kapcsolatok felismerése, megfogalmazása; a nyelv logikai elemeinek helyes használata; az olvasott szöveg tartalmának reprodukálása, vázlata, szűkítése, bővítése (szerkesztése); a szöveg globális megértése; érvelés, vitakultúra fejlesztése állítások igazságtartalmának vizsgálatával; a szövegek által közvetített értékek felismertetése, elemzése, tudatosítása; lényegkiemelés; önellenőrzés az információk közötti eligazodás érdekében; hipotézisek felállítása; a háttértudás aktivizálása, a szöveg és a meglévő tudás összevetése; új információhordozók ismerete (pl. műholdas felvétel).
	<i>Szövegalkotási fókusz</i>	A téma önálló feldolgozása (kiselőadások készítése és megvalósítása szaknyelv használatával); különböző észlelések, tapasztalatok egyre pontosabb, szakszerűbb megfogalmazása szóban; a szövegekre való reflektálás, a kritikai értékelés fejlesztése, és az ilyen módon létrejött szövegek megértése és elemzése, kritikai feldolgozása; a szövegben szereplő probléma tömör, szóbeli megfogalmazása.

AJÁNLOTT TEVÉKENYSÉGEK	Szótár- és könyvtárhasználat; a szövegben található (esetleges) indirekt információk megtalálása, értelmezése; információk közötti kapcsolatok felfedezése kritériumok figyelembevételével, a szöveg egységeinek rendezése a fő gondolat szerint; ábrák, folyamatábrák, táblázatok értelmezése; szöveges és képi információk párhuzamba állítása, vázlat készítése ez alapján; önálló szöveg alkotása szakszavak alkalmazásával; térkép és műholdfelvétel összehasonlítása, szöveges és képi információk értelmezése, rendszerezése; beszámoló, összefoglaló készítése; vita az éghajlati változásokról, globalizációról stb.; szerepjátékok.		
ISMERETEK, AJÁNLOTT TANANYAGTARTALMAK	1. Földtörténet 2. Természet- és társadalomföldrajz 3. Kozmikus környezetünk 4. Geoszférák 5. Földrajzi övezetesség 6. Népeség- és településföldrajz		
MODULOK (A fejezet részegységei, a modulok feldolgozási sorrendje)	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 20%; border-right: 1px dashed black; vertical-align: top;"><i>Cím</i></td> <td style="vertical-align: top;"> 1. A Nap kísérői 2. A szél 3. Az energiagazdaság 4. Olaszország 5. Budapest 6. Ausztrália </td> </tr> </table>	<i>Cím</i>	1. A Nap kísérői 2. A szél 3. Az energiagazdaság 4. Olaszország 5. Budapest 6. Ausztrália
<i>Cím</i>	1. A Nap kísérői 2. A szél 3. Az energiagazdaság 4. Olaszország 5. Budapest 6. Ausztrália		
	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 20%; border-right: 1px dashed black; vertical-align: top;"><i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i></td> <td style="vertical-align: top;">Évfolyamonként 6 óra.</td> </tr> </table>	<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	Évfolyamonként 6 óra.
<i>A feldolgozáshoz ajánlott óraszám</i>	Évfolyamonként 6 óra.		

ALTERNATÍV MEGOLDÁSOK (KÉPESSÉGFÓKUSZ- VÁLTÁS)	<i>Kapcsolódó kereszttan- tervi modulok</i>	• hon- és népismeret (a lakóhely, régió neves tudósai) • európai azonosságtudat– egyetemes kultúra • környezeti nevelés • információs és kommunikációs kultúra • tanulás (az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátíttatása, gyakoroltatása) • testi és lelki egészség • felkészülés a felnőtt lét szerepeire • szociális képességek és életvitel • életpálya építés
	<i>Más műveltségterületi kapcsolódási lehetősé- gek</i>	• történelem • biológia • kémia • fizika
MÓDSZERTANI ORIENTÁCIÓ	<i>Tanítási eljárások,</i>	Csoportos, kooperatív, egyéni, páros.
	<i>Értékelés módja</i>	Az ellenőrzés általában frontális megbeszélés formájában zajlik. Az érdemjegy helyett inkább szöveges visszajelzés, önértékelés ajánlott. Az értékelés hagyományos formái (dolgozat, feleltetés, osztályzat) helyett a formatív értékelést tartjuk célravezetőnek. Az érettségi követelményeinek, értékelési szempontjainak figyelembevételével.
	<i>Az esélyegyenlőség ke- zelése</i>	Differenciálás- az egyéni szint figyelembevételével.